

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

**ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ»**

Παραδοτέο 6.2: Συνοπτικό καταληκτικό SWOT analysis

Ρέθυμνο, Ιούνιος 2017

Εισαγωγή

Η παρούσα ανάλυση (*SWOT analysis*) βασίζεται στο πλαίσιο των προτάσεων πολιτικής (*policy proposal sets*) και τον οδικό χάρτη εφαρμογής τους (*road map*), που εκπονήθηκαν από το Κέντρο Πολιτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης, καθώς και το Κέντρο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Πανεπιστημίου Κρήτης για την Περιφέρεια Κρήτης, στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος «Διακυβέρνηση, Βιωσιμότητα και Περιφερειακή Καινοτομία». Λαμβάνει δε επίσης υπόψιν διάφορα σενάρια εφαρμογής τους, σε διαφορετικές οικονομικές συνθήκες εντός του πλέγματος των δημόσιων πολιτικών (*public policy mix*) που προτάθηκαν σε προηγούμενα στάδια της μελέτης.

Η ανάλυση στοχεύει στην ανάδειξη των πλεονεκτημάτων¹ (*strengths*), των αδυναμιών² (*weaknesses*), των ευκαιριών³ (*opportunities*) και των απειλών⁴ (*threats*), που θα λάβει υπόψιν της η ηγεσία της Περιφέρειας Κρήτης, για την εκπλήρωση των στόχων της σε τέσσερις τομείς πολιτικής, που θεωρούνται αναγκαίες προτεραιότητες για την βιώσιμη ανάπτυξη της Νήσου, δηλαδή: (α) η ενδυνάμωση της περιφερειακής διακυβέρνησης, (β) η αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων, (γ) η ανάδειξη και στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, και (δ) η ανάπτυξη και καλλιέργεια του κοινωνικού κεφαλαίου και της αειφορίας.

Η χρησιμότητα της εν λόγω ανάλυσης απορρέει από το γεγονός ότι είναι μια τεχνική που συνεισφέρει στην βαθύτερη κατανόηση των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια Κρήτης στην υλοποίηση του στρατηγικού σχεδίου της για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διακυβέρνησης. Επομένως, η αποτύπωση και ανάλυση των πλεονεκτημάτων, των αδυναμιών, των ευκαιριών και των απειλών θα συνδράμει θετικά στη διαμόρφωση μιας περισσότερο αποτελεσματικής στρατηγικής που θα συνάδει με τους αναπτυξιακούς στόχους της Περιφέρειας.

Η ανάλυση συνυπολογίζει την επίδραση μιας σειράς κρίσιμων εξωτερικών⁵ και εσωτερικών⁶ παραγόντων, που δύνανται να επηρεάσουν ευμενώς ή δυσμενώς την επίτευξη των

¹ Τα στοιχεία και χαρακτηριστικά που αποτελούν πλεονεκτήματα για την Περιφέρεια και τους αναπτυξιακούς στόχους της.

² Τα στοιχεία και χαρακτηριστικά που δρουν μειονεκτικά στην δυναμική υλοποίηση αναπτυξιακών πολιτικών σε σχέση με άλλες.

³ Τα στοιχεία και χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος που δύνανται να είναι εκμεταλλεύσιμα για την επιτυχή υλοποίηση μιας πολιτικής.

⁴ Τα στοιχεία και χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος που δύνανται να επηρεάσουν αρνητικά την υλοποίηση μιας πολιτικής.

⁵ Εξωτερικοί παράγοντες θεωρούνται οι ευκαιρίες και οι απειλές που προέρχονται από το εξωτερικό περιβάλλον ενός οργανισμού. Οι εξωτερικοί παράγοντες συνήθως βασίζονται στις μακροοικονομικές προοπτικές, στο

αναπτυξιακών στόχων της Περιφέρειας, δια μέσου των πολιτικών που επιλέγονται προς υλοποίηση. Αυτοί οι παράγοντες είναι σημαντικοί, αφού για παράδειγμα, μια καλή σχέση μεταξύ των πλεονεκτημάτων και των ευκαιριών προϋποθέτει ότι οι πολιτικές και οι οικονομικές συνθήκες επιτρέπουν την υλοποίηση μιας φιλόδοξης και καινοτόμου πολιτικής. Αντιθέτως, μια ισχυρή αλληλεπίδραση μεταξύ αδυναμιών και απειλών οδηγεί σε αναβολή υλοποίησης μιας πολιτικής, μέχρι κάποιες από αυτές να μην αποτελούν πλέον αδυναμία ή απειλή.

Ακολουθεί η *SWOT* ανάλυση για την Περιφέρεια Κρήτης:

οικονομικό περιβάλλον, στις τεχνολογικές εξελίξεις, στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, καθώς και στις αλλαγές που επιτελούνται στο κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα.

⁶ Εσωτερικοί παράγοντες θεωρούνται τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες που προέρχονται από το εσωτερικό περιβάλλον ενός οργανισμού. Η ανάλυση εκλαμβάνει τους εσωτερικούς παράγοντες ως πλεονεκτήματα ή ως αδυναμίες με γνώμονα την επίδραση τους στην υλοποίηση των επιμέρους στόχων μιας πολιτικής, αφού ένας παράγοντας δύναται να αποτελεί πλεονέκτημα σε σχέση με ένα στόχο, αλλά ταυτόχρονα, είναι πιθανόν να αποτελεί αδυναμία σε σχέση με κάποιο άλλο στόχο.

SWOT Analysis – Περιφέρεια Κρήτης

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
Η Περιφέρεια Κρήτης κατέχει στρατηγικής σημασίας γεωγραφική θέση, σχεδόν στο κέντρο της Ανατολικής Μεσογείου, γέφυρα μεταξύ Μέσης Ανατολής και Ευρώπης, ώστε να λειτουργήσει ως διαμετακομιστικός κόμβος (<i>logistics center</i>).
Η Περιφέρεια Κρήτης διαθέτει ένα ευρύ φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων, με έμφαση στην αγροτική παραγωγή, στον τουρισμό, στη μεταποίηση και στις μεταφορές, και πρόσφατα στην αιολική ενέργεια.
Η Περιφέρεια Κρήτης διαθέτει υψηλού επιπέδου ερευνητικά ιδρύματα.
Η Περιφέρεια Κρήτης διαθέτει υψηλού επιπέδου πανεπιστημιακά ιδρύματα.
Η Περιφέρεια Κρήτης διαθέτει το κατάλληλο κλίμα που επιτρέπει την εκμετάλλευση του τουριστικού προϊόντος, καθώς και την παραγωγή όψιμων αγροτικών προϊόντων, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.
Η Περιφέρεια Κρήτης διαθέτει πολιτική ηγεσία αποφασισμένη να προχωρήσει με την υλοποίηση πολιτικών που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα της Περιφέρειας και βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα της περιφερειακής διακυβέρνησης.

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
Η υπάρχουσα κατάσταση των υποδομών των μεταφορών, π.χ., το οδικό δίκτυο, οι λιμενικές εγκαταστάσεις και τα αεροδρόμια δεν επαρκούν για την δημιουργία διαμετακομιστικών δραστηριοτήτων, καθώς και για την περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού.
Ο βαθμός ευελιξίας των ερευνητικών ιδρυμάτων, που είναι κατά κύριο λόγο δημόσια, δεν είναι ο επιθυμητός για την ταχεία μεταφορά ερευνητικών αποτελεσμάτων στην αγορά με στόχο την εμπορική εκμετάλλευσή τους.
Ο υψηλός αριθμός μικρομεσαίων επιχειρήσεων στον αγροτικό τομέα, καθώς και το μικρό μέγεθος τους μειώνει την ικανότητα απορρόφησης νέων μεθόδων συσκευασίας και διάθεσης των προϊόντων τους, ώστε να ενισχυθούν οι προοπτικές ικανοποιητικής κλίμακας εξαγωγικών δραστηριοτήτων.
Το πρωτόλειο επίπεδο τυποποίησης αγροτικών προϊόντων και η ανεπάρκεια υποδομών και οργανισμών για την ενίσχυση της τυποποίησης και προώθησης τους στερεί σημαντική προστιθέμενη αξία από τα υψηλής ποιότητας αγροτικά προϊόντα που παράγονται στη Περιφέρεια.
Η ανεπάρκεια στη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας αποθαρρύνει τη περαιτέρω ανάπτυξη μεταποιητικών μονάδων μεσαίας και μεγάλης κλίμακας.
Οι διοικητικές διαδικασίες που απαιτούνται για την υλοποίηση πολιτικών και δράσεων παραμένουν χρονοβόρες και πολύπλοκες, επιβραδύνοντας, και συχνά αποθαρρύνοντας, την ίδρυση και λειτουργία επιχειρήσεων μεσαίας κλίμακας.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ
Η ανάπτυξη διαμετακομιστικών κέντρων μεταξύ Ευρώπης και Μέσης Ανατολής
Η αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος με στόχο τη προσέλκυση υψηλού εισοδήματος επισκέπτες.
Η ανάπτυξη θεματικού τουρισμού ώστε η Περιφέρεια να καταστεί τουριστικός προορισμός καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.
Η ανάπτυξη θεματικού τουρισμού σε συνδυασμό με τον αγροτικό τομέα της Περιφέρειας, π.χ. αγροτουρισμός.
Η ανάπτυξη επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα για τη δημιουργία και διάθεση καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών.
Η ύπαρξη πανεπιστημιακών ιδρυμάτων με υψηλού επιπέδου επιστημονικό δυναμικό εξασφαλίζει την εμπειρισταωμένη και τεκμηριωμένη πληροφόρηση στην Περιφερειακή Διοίκηση για την χάραξη και υλοποίηση στοχευμένων περιφερειακών πολιτικών.
Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, π.χ. αιολικά πάρκα.
Η αναβάθμιση των υποδομών μεταφορών, με έναυσμα την ανάληψη διαχείρισης του αεροδρομίου Χανίων από την Κοινοπραξία που ηγείται η εταιρεία <i>Fra port</i> .
Η ύπαρξη μιας κρίσιμης μάζας επιχειρήσεων στους τομείς του τουρισμού και της τυποποίησης και συσκευασίας τροφίμων είναι αρκετά ώριμες για να αυξήσουν τον εξαγωγικό προσανατολισμό τους αφού διαθέτουν το κρίσιμο μέγεθος να αναπτύξουν τις δραστηριότητες τους περαιτέρω.

ΑΠΕΙΛΕΣ
Η εξάρτηση της Περιφέρειας από την κεντρική διοίκηση για οικονομικούς πόρους, απαραίτητους για την περαιτέρω ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων.
Η πολιτική εξάρτηση της Περιφέρειας από την κεντρική κυβέρνηση δυσχεραίνει τον σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών για την Περιφέρεια, που λαμβάνουν υπόψιν τις ιδιαιτερότητες της καθώς και τις προτεραιότητες της.
Σύνθετα και πολύπλοκα συστήματα που αφορούν το νομικό και το φορολογικό πλαίσιο δεν συνδράμουν θετικά στην ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτόμων δράσεων και δραστηριοτήτων αφού δυσχεραίνουν την υλοποίηση των πολιτικών που εφαρμόζονται.
Η εξάρτηση των ερευνητικών ιδρυμάτων από ευρωπαϊκούς πόρους για την υλοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων ελαττώνουν τις πιθανότητες επιλογής του ερευνητικού αντικειμένου αφού η διαθέσιμη χρηματοδότηση επηρεάζει την επιλογή των ερευνητικών πεδίων.
Η μετανάστευση επιστημονικού και άλλου εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, λόγω της κρίσης και των συνθηκών που επικρατούν στη χώρα επηρεάζουν τις αναπτυξιακές προοπτικές της Περιφέρειας αφού στερείται πολύτιμου ανθρώπινου κεφαλαίου.
Η οικονομική δυσπραγία των τελευταίων ετών αποτρέπει πολλές επιχειρήσεις να επενδύσουν περαιτέρω σε παραγωγικές υποδομές με αποτέλεσμα να μειώνεται η αποτελεσματικότητα τους σε σχέση με το κόστος και την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών που παράγουν.
Η ύπαρξη χρονοβόρων διαδικασιών για την υλοποίηση μεγάλων αναπτυξιακών έργων αναπόφευκτα οδηγούν σε μακροχρόνιες καθυστερήσεις που επηρεάζουν αρνητικά τις προοπτικές ανάπτυξης της Περιφέρειας εντός ενός εύλογου χρονικού ορίζοντα.
Η οικονομική αβεβαιότητα και η πολιτική ρευστότητα στο κεντρικό πολιτικό επίπεδο επηρεάζουν αρνητικά οποιαδήποτε προσπάθεια για την περαιτέρω ανάπτυξη της Περιφέρειας.

Συμπεράσματα

Αναμφισβήτητα, η Περιφέρεια Κρήτης διαθέτει μια σειρά από πλεονεκτήματα, που δύναται να εκμεταλλευτεί για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στην επικράτεια της, δια μέσου πολιτικών με στόχο την ανάπτυξη και καλλιέργεια του κοινωνικού κεφαλαίου που διαθέτει και της αειφορίας, την ανάδειξη και στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων και την ενδυνάμωση της περιφερειακής διακυβέρνησης.

Η πλεονεκτική θέση που κατέχει στο κέντρο της Ανατολικής Μεσογείου την καθιστά προσβάσιμη από την Ευρώπη και την Μέση Ανατολή εντός ενός σχετικά σύντομου χρόνου που δεν υπερβαίνει τις τέσσερις ώρες κατά μέσον όρο. Περαιτέρω, το μέγεθος της επιτρέπει την ύπαρξη και λειτουργία ενός ευρέος φάσματος οικονομικών δραστηριοτήτων, που της προσδίδουν αυτονομία σε αρκετούς από αυτούς τους τομείς. Επιπλέον, διαθέτει το κατάλληλο κλίμα που επιτρέπει την εκμετάλλευση του τουριστικού προϊόντος, την παραγωγή αγροτικών προϊόντων και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Συνεπώς, τα πλεονεκτήματα που διαθέτει η Περιφέρεια δημιουργούν μια σειρά από ευκαιρίες, των οποίων η υιοθέτηση, προώθηση και υλοποίηση δύναται να συνεισφέρουν στην περαιτέρω βιώσιμη ανάπτυξη της. Ειδικότερα, η ανάπτυξη διαμετακομιστικών κέντρων που θα γεφυρώνουν την Μέση Ανατολή με την Ευρώπη. Η περαιτέρω αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της με στόχο την προσέλκυση επισκεπτών με μεσαία και υψηλά εισοδήματα, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Η ανάπτυξη θεματικού τουρισμού συνδυαστικά με την παραγωγή και διάθεση υψηλής ποιότητας αγροτικών προϊόντων, καθώς και την παραγωγή και προώθηση προς το εξωτερικό τυποποιημένων αγροτικών προϊόντων αφού διαθέτει μια κρίσιμη μάζα επιχειρήσεων ικανοποιητικού μεγέθους, που έχουν την τεχνογνωσία και τις παραγωγικές εγκαταστάσεις. Επιπλέον, η Περιφέρειά δύναται να εκμεταλλευτεί την ύπαρξη ποιοτικών ερευνητικών και πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και να προωθήσει την έρευνα και την μεταφορά των αποτελεσμάτων της στην αγορά με στόχο την επιτυχή εμπορική εκμετάλλευση τους και την δημιουργία προστιθέμενης αξίας. Με αυτό το τρόπο, δύναται να αποτρέψει την

περαιτέρω φυγή υψηλής επιστημονικής κατάρτισης ανθρώπινου δυναμικού. Τέλος, η Περιφέρεια δύναται να εκμεταλλευτεί τις κλιματικές συνθήκες της νήσου και να προωθήσει την δημιουργία μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές όπως ο άνεμος και ο ήλιος, με στόχο να καταστεί αυτάρκης στο εγγύς μέλλον.

Ωστόσο, για να έχει η Περιφέρεια τη δυνατότητα να εκμεταλλευτεί τα πλεονεκτήματα της και να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που απορρέουν από αυτά, ενδείκνυται να αντιμετωπίσει μια σειρά από αδυναμίες και απειλές που λειτουργούν ανασταλτικά στην προσπάθεια επίτευξης της βιώσιμης ανάπτυξης. Για παράδειγμα, αν η Περιφέρεια αποφασίσει να εφαρμόσει πολιτικές ενθάρρυνσης δημιουργίας διαμετακομιστικών κέντρων και περαιτέρω ενίσχυσης του τουριστικού προϊόντος σε συνδυασμό με την διάθεση των αγροτικών προϊόντων που παράγονται στη νήσο, επιβάλλεται να θέσει ως προτεραιότητα την υλοποίηση έργων υποδομών στο τομέα των μεταφορών για να βελτιώσει τις υπάρχουσες συνθήκες και ασφαλώς τις πιθανότητες επιτυχίας των αναπτυξιακών στόχων της.

Επιπρόσθετα, ενδείκνυται να εφαρμόσει πολιτικές δια μέσου των οποίων θα προσδώσει τη δυνατότητα σε πληθώρα μικρομεσαίων επιχειρήσεων στον αγροτικό τομέα να έχουν πρόσβαση σε νέες μεθόδους τυποποίησης και συσκευασίας των προϊόντων τους ώστε να ενισχυθούν οι εξαγωγικές δραστηριότητες τους, και έτσι να απολαμβάνουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία από την παραγωγή τους. Θα πρέπει, επίσης, να βελτιώσει το επίπεδο της περιφερειακής διακυβέρνησης, επικεντρώνοντας τις προσπάθειες της στην απλοποίηση και στην επιτάχυνση διεκπεραίωσης διοικητικών διαδικασιών που απαιτούνται για την αδειοδότηση ίδρυσης και λειτουργίας επιχειρήσεων μεσαίας και μεγάλης κλίμακας, καθώς και για το σχεδιασμό και υλοποίηση έργων που αφορούν την αναβάθμιση των υποδομών μεταφορών στη νήσο.

Τέλος, πρέπει να αντιμετωπίσει, στο μέτρο που είναι εφικτό, τις απειλές που προέρχονται από το σφιχτό εναγκαλισμό της κεντρικής διοίκησης και της εξάρτησης της Περιφέρειας από αυτή στη χρηματοδότηση μεγάλων έργων, καθώς και στην υλοποίηση πολιτικών που λαμβάνουν υπόψιν τις ιδιαιτερότητες και τις προτεραιότητες της Περιφέρειας. Επιπλέον, πρέπει να αντιμετωπίσει, κατά το δυνατόν, την περιρρέουσα κατάσταση στην εθνική

οικονομία προσβλέποντας στο μέλλον με αισιοδοξία και να είναι έτοιμη να εκμεταλλευτεί στο έπακρο τυχόν βελτιώσεις σε αυτό το τομέα.